TIME	ד"ה/שעה
1:35:00	לגלוגי
1:41:30	ואי
2:40:00	וסבר*
3:07:22	מכלל

על פי הב"ח כל אלו דיבור אחד

*מודפס אחר ד"ה מכלל

מסורת הש"ס

א) לקמן כה: ב) שייך לע"א: ג) מזיק:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ואי לא וכו' להרחיק את עצמו כל הרחקות: (ב) בא"ד לאקשויי דברייתא: (ג) אחר ד"ה ואי לא צ"ל ד"ה וסבר ואח"כ ד"ה מכלל וכו' וג' דבורים אלו הד"א ואח"כ צ"ל ד"ה לגלוגי: (ד) בא"ד אי סמיך פליגי כדמסקינן וכו': (ה) בא"ד שיחלקו בזה דלרבנן כצ"ל:

לגלוגי חרדל. פי' הקונטרס פרחים ובערוך פירש גרעין ותרוייהו אין נראה לר"י דהא קאמרי רבנן "דבורים לחרדל לא מזקי אי בבינתא כו' אי בטרפא כו'" משמע דלא פירש רבי יוסי בדבריו מה הן מזיקין ולכך היו מסתפקין אי בבינתא כו' ונראה לר"י דלגלוגי הם ענפים והשתא לא פירש רבי יוסי מה הם מזיקות לכך אמרו ליה רבנן "אי בבינתא כו'" וא"ת מכל מקום הרי הן מזיקין לחרדל שיאכלו הפרחים: וי"ל שהפרחים אינן כ"א מעט וביום או יומים שיעמדו אין יכולין להזיק:

ואי לא סמיך היכי משכחת לה. פר"י דבשלמא לאביי דאמר סמיך אתי שפיר דמיירי שסמך בעל דבורים תחילה ואע"ג דהשתא דבורים נמי מזקי לחרדל כ"ע מכל מקום סברי רבנן דעל המזיק שני דהיינו בעל חרדל להרחיק את (א) כל ההרחקה כמו גבי בור דאם סמך הראשון על המיצר השני מרחיק כל ששה טפחים ורבי יוסי סבר כיון דדבורים מזקי חרדל ועשה קצת שלא כהוגן שסמך על המיצר שזה עתיד לסוף לזרוע חרדל אע"פ שבדין אינו יכול למונעו שלא יסמוך מ"מ קצת שלא כהוגן עושה וגם בעל חרדל יכול לסמוך ולא דמי לבור דהתם משום דמרפי ליה לארעיה ומזיק השני בידים לכותל בורו של ראשון לכך על השני להרחיק כל ההרחקה אבל הכא לא. אלא לרבא דאמר לא סמיך היכי משכחת לה דבעל החרדל ירחיק כל ההרחקה לרבנן ולרבי יוסי לא ירחיק כלל כיון דתרוייהו מזקי אהדדי על כל אחד ואחד להרחיק חצי ההרחקה ואפילו סמך בעל דבורים תחלה יש לו לסלקם הואיל ושלא כדין סמכם: ואמר רב פפא בלוקח: זרע חרדל ומכר חצי שדהו והלוקח העמיד דבורים וסברי רבנן דמסיק דבורים לא מזקי לחרדל ועל המזיק להרחיק את עצמו אף על פי שסמך בהיתר אע"ג דגבי אילן כשסמכו בהיתר אמרי דלא יקוץ הני מילי אילן שעשוי לעמוד שנים רבות ואיכא הפסד מרובה אבל משרה כרישין וחרדל לא, דהכי נמי אמרינן גבי אילן אם הבור קדם קוצץ ונותן דמים אע"ג דסמך אילנו באיסור, ובשאר דברים הנסמכים באיסור אינו נראה שיתנו דמים אלא טעמא להפסד מרובה חשו ורבי יוסי סבר דבורים מזקי לחרדל וצריך בעל דבורים להרחיק כל ההרחקה כיון דבעל חרדל לא עשה כלל שלא כהוגן ומשום הכי נמי לא בעי לאוקמי כשסמך בעל דבורים תחלה ובלוקח שלא היה צריך לדחוק ולומר דלרבנן על המזיק להרחיק אע"פ שעשה בהיתר מה שאינו גבי אילן ובור! וגם לא יצטרך לומר דלרבנן דבורים לא מזקי לחרדל ופליגי ארבי יוסי א"נ כיון דבעל דבורים סמך בהיתר ולא עשה שלא כהוגן לא היה מתיר רבי יוסי לבעל חרדל לסמוך} ואם תאמר נוקי פלוגתייהו בלא לוקח דלרבנן דדבורים לא מזקי לחרדל צריך בעל חרדל להסיר ולהרחיק כל ההרחקה אע"פ שסמך החלה ולרבי יוסי כיון דתרווייהו מזקי אהדדי אין לבעל החרדל להרחיק כל ההרחקה אלא החצי? וי"ל דמתיר בחרדל משמע דמתיר לגמרי לסמוך, אי הכי מאי טעמא דרבנן כיון דבהיתר נסמכו משרה וכרישין למה צריך להרחיקן כשבאו ירק ובצלים וכ"ש חרדל למה ירחיקוהו כשבאו דבורים {כיון שגם הם מזיקי דדבורים נמי מזקי לחרדל לכ"ע} ועוד מ"ט דרבי יוסי דלא פליג אלא בחרדל משום דדבורים נמי מזקי לחרדל אפילו משרה וירק כיון שנעשה המשרה בהיתר לא יצטרך להרחיקה כמו גבי אילן ובור ומשני לעולם רבינא בלוקח וקא סברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו אע"פ שעשה בהיתר ולהכי על בעל החרדל להרחיק שהוא (המזיק) ופריך כיון דשמעינן ממילתא דרבינא דהדבורים אינם מזיקים לחרדל דלכך נתנו רבנן הרחקה על בעל החרדל מכלל דרבי יוסי סבר על הניזק להרחיק עצמו מדשרי סמיכת חרדל אע"פ שהוא מזיק ולא ניזק א"כ אפילו משרה וירק נמי וה"ה דה"מ לאקשויי (ב) לברייתא בהדיא משמע מזיקין נמי דהדבורים מזיקין לחרדל דקתני "ואוכלות לגלוגי חרדל" אלא ניחא ליה למינקט קושיא דאפילו משרה וירק נמי משום דלהתחיל כבר להקשות (ג):

מכלל דסבר רבי יוסי על הניזק להרחיק וכו'. נ"ל לפרש דזה המקשה אינו אותו שהקשה בתחלה "ואי לא סמיך היכי משכחת לה" דהא לדידיה הוה ניחא ליה לאביי דאמר סמיך ולא הוה קשה ליה מידי "וסבר רבי יוסי על הניזק כו'" וי"ל שהמקשה הראשון הוה ידע שפיר למסקנא דדבורים לחרדל לא מזקי לרבנן אבל המקשה הזה לא ידע, להכי פריך "מכלל דסבר רבי יוסי כו'" והקשה כיון דלרבנן חשיב בעל דבורים ניזק ולא מזיק שמצריכין לבעל חרדל להרחיק אף על גב שהם מזיקין לחרדל מכל מקום כיון דסמך בהיתר לא חשיב מזיק ועל בעל חרדל להרחיק א"כ גם לרבי יוסי חשיב ניזק ואפ"ה מותר לסמוך לבעל החרדל א"כ סבר דעל הניזק להרחיק את עצמו, א"כ אפילו משרה וירק נמי כן דאין סברא לרבי יוסי חשיב בעל דבורים מזיק אע"פ שסמך בהיתר משום שעשה קצת שלא כהוגן ולרבנן לית להו האי סברא דאין סברא כלל דלפלוגינהו בהכי} ומשני לעולם רבי יוסי על המזיק ס"ל וחשיב בעל דבורים מזיק אע"ג שסמך בהיתר כיון שעשה קצת שלא כהוגן בסמיכתו ורבנן נמי הוו מודו ליה בהך סברא אי הוו סברי דדבורים מזקי לחרדל אלא דס"ל דדבורים לא מזקי לחרדל ולכך מרחיק בעל החרדל וכמסקנא זו יש לפרש תחלת הסוגיא לדברי המקשה דפריך "ואי לא סמיך היכי משכחת לה" דבשלמא אי סמיך, (ד) כדמסקינן השתא, ולא כמו שפי' לפ"ה שיחלקו (ה) דלרבנן הוו דבורים כמו ירק כיון שנסמכו בהיתר אע"ג שגם הם מזיקין לחרדל כבינתא, ור' יוסי מתיר לסמוך החרדל מפני שבעל הדבורים עשה קצת שלא כהוגן:

(גמ') **וסבר** ר' יוסי על המזיק כו'. לקמן על מקומה הוה ליה לאקשויי אלא משום דאיצטריך ליה לפרש הכא דסבר רבי יוסי דעל המזיק להרחיק את עצמו אסקוה לכולה מילתא הכא ובלוקח דהכא אי אפשר לפרשו כפירוש רבינו חננאל דפי' באדם שלוקח משרה, וטוענין ללוקח דא"כ למה ירחיק המשרה כשיבא שם ירק כיון שטוענין לו שהמוכר קנה סמיכה זו אלא צריך לפרש בלוקח כמו שפירש בקונטרס או כר"י בר' מרדכי כך פי' ר"י כל הסוגיא לפי שיטת רש"י וקשה לו מה הוצרך לחלק בדוחק בין לוקח דאילן ללוקח דמשרה' ועוד דלמה המתין להביא משנה זו דמשרה וירק באחרונה המוקדמין במשנתנו ועוד דקתני בתוספתא (פ"א) ורבי יוסי מתיר בחרדל שאומר לו כלך שטעית בתוך שלך אף עושה בתוך שלי משמע בבעל דבורים סמך תחלה! ומפרש רבינו תם ורבינו חננאל דהכי גרסינן "אלא אמר רבינא" קסברי רבנן על המזיק להרחיק את עצמו והשתא הדר ביה מכל שינויי דלעיל דודאי בכולהו מודה רבא דכי ליכא "כותל או ירק" לסמוך משום דקא סברי רבנן דדוקא על המזיק להרחיק את עצמו דהיינו כי איכא דבר הניזוק אבל כי ליכא דבר הניזוק לא מקרי הסומך "מזיק" ולא אסר רבא לסמוך אפי' לרבנן אלא דוקא בור משום טעמא "דכל מרא ומרא דקא מחית מרפית לארעאי" ולהכי חשוב הסומך "מזיק" אפילו כי ליכא בור וכיון דלרבנן נמי סמיך אתי שפיר פלוגתייהו כדפרישית לעיל אליבא דאביי ולכך הדר ביה ולא מוקי "בלוקח" וכגון שסמך בעל דבורים תחלה' משום דא"כ לא היה מתיר ר"י לסמוך לבעל החרדל כיון דבעל הדבורים לא עשה כלל שלא כהוגן, ודוקא בדסמיך בלא לוקח שעשה קצת שלא כהוגן בעל הדבורים מתיר רבי יוסי לבעל החרדל לסמוך כדפרישית לעיל ולפי זה אתי שפיר דלמסקנא זו לא נצטרך לחלק בין לוקח האילן-ללוקח משרה והא דהמתין נמי כדי להביא מתניתין דמשרה משום דמינה צריך להדר מכל שינויי דלעיל ואתי נמי שפיר דמיירי שסמך כגון בעל דבורים תחלה כמו שמוכח בתוספתא:

ר"י

תקציר/מבנה ד"ה ואי

בשלמא לאביי/אלא לרבא

מבנה

△ "שנכרע חרדל" (תחילה) "בעל הדבורים תחילה"

⏢ דבורים: לא מזקי/מזקי לחרדל (מח' רבנן ור' יוסי)

⋈ - ציור קטר דם במשך

** סוגריים אלו מיועדים לשם ציון ולא לתחם קטע שבו תוס' מסביר למה לא נקט הסבר שונה ממה שהסביר והמבנה הוא

◇ ומשום הכי נמי - מציין אותו הסבר אחר דא"כ - מראה הקושי שבו

ϕ סוגריים אלו < > לשם ציון כדי להקל על הקריאה החשיבה

(••) סוגריים להקל על הקריאה (3 מלמלה בגמ')

מבנה

⌂ סימן לצירת קטר דם המשך

** נ"ל דהיינו - דלרבנן מאחר שהדבורים היו שם ראשון א"א לקרוא להם מזיק (אע"פ שבפועל הם מזיקים)

* ציטוטים ▲10 - ▲8 מופיעים במשניות אחרי משרה וירק - ▲11 ובכל זאת הביאו אותו אחריהם

▲8 - כו.

▲9 - כו.

▲10 - כה:

▲11 - כה. (משרה וירק)